

15. marts 2021
Sagsnr.: 20/12325
Klagenr.: 1014751
ATH

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

STADFÆSTELSE af afgørelse i sag om påbud om retablering af fortidsminde i Syddjurs Kommune

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter museumslovens § 29 e, stk. 1, jf. § 29 q, stk. 2, 1. pkt., jf. § 29 t, stk. 2.¹

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse af 11. september 2020 om påbud om retablering af fortidsminde (fredningsnr. F2) på matr. nr. [REDACTED] i Syddjurs Kommune.

Slots- og Kulturstyrelsen fastsætter en ny frist for påbuddets efterkommelse.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet² og gebyrbekendtgørelsens § 2.³ Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. museumslovens § 29 x.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

**MILJØ- OG
FØDEVAREKLAGENÆVNET**
Toldboden 2
8800 Viborg

Tlf. 72 40 56 00
CVR-nr. 37795526
EAN-nr. 5798000026070
nh@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

¹ Lovbekendtgørelse nr. 358 af 8. april 2014 af museumsloven med senere ændringer.

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

³ Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 7. oktober 2020 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af P1 på vegne af ejendommens ejer.

Klager har anført, at Slots- og Kulturstyrelsen ikke har dokumenteret, at der er sket en ændring af fortidsmindet, eller at klager har begået fejl eller forsømmelser. Klager har hertil bemærket, at ringstenene omkring gravhøjen fortsat ligger uberørt.

Endvidere har klager oplyst, at Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse vil medføre et tab af høstudbytte til en værdi af ca. 50.000 kr., idet der som følge af påbuddet skal køres på marken i en periode, hvor der dyrkes afgrøder. Klager ønsker dette tab erstattet, hvis afgørelsen fastholdes.

Klager har endelig anført, at kravet om retablering ikke er proportionalt, og strider mod grundlovens⁴ § 73 og museumsloven.

2. Sagens oplysninger

2.1 Ejendommen

Ejendommen er beliggende på den nordlige del af [REDACTED] og består af dyrket mark med en tilhørende landejendom. Det omhandlede fortidsminde ligger i åben mark på den sydvestlige del af matriklen, ca. 60 m fra kysten ud mod [REDACTED].

Det fremgår af Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside ”Fund og fortidsminder”, at fortidsminde nr. F2 er en rundhøj fra oldtiden. Højen er beskrevet som værende uregelmæssig med en diameter på 12-13 m og en højde på 1-1,7 m. Gravhøjen er placeret på et skrånende terræn og er tæt bevokset med tjørnekrat.⁵

2.2 Den påklagede afgørelse

Slots- og Kulturstyrelsen har den 11. september 2020 i medfør af museumslovens § 29q, stk. 2, jf. stk. 3, meddelt påbud om retablering af en rundhøj (fredningsnr. F2) på matr. nr. [REDACTED].

Det fremgår af afgørelsen, at Slots- og Kulturstyrelsen ved en besigtigelse i november 2019 konstaterede, at der var sket ændringer af fortidsmindets tilstand, idet der var bortgravet jord fra størstensgravens østlige og sydlige side med større skader til følge på højens fod, hvor der sås oprevne tømursfliser og andre konstruktionssten. En del af højfylden var på østsiden skubbet et par meter væk, og jorden var lagt på den tilbageblevne høj. På en større sten observerede styrelsen nyere skrabemærker efter en maskine.

⁴ Lov nr. 169 af 5. juni 1953 om Danmarks Riges Grundlov.

⁵ <http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/45388/>.

Slots- og Kulturstyrelsen varslede den 14. juli 2020 påbud om retablering og bad og klagers bemærkninger til det påtænkte påbud.

Klager oplyste i et høringssvar den 18. august 2020, at klager har rensset op i skel og bevoksninger langs den dyrkede mark, hvilket ellers ikke er sket i mange år. Igennem 30-40 år er der samlet marksten, som er efterladt i skel eller ved fortidsmindet. Det er disse sten som klager har indsamlet og kørt bort, så arealerne igen kan dyrkes. Der er efter klagers opfattelse tale om almindelig og lovlig skel- og beplantningspleje på landbrugsarealer. Endvidere fremgår det af høringssvaret, at ringstenene omkring fortidsmindet fortsat ligger uberørte. De omhandlede marksten lå foran ringstenene og var ikke en del af fortidsmindet, hvorfor der ved deres fjernelse ikke er sket skade på fortidsmindet. Den jord, som markstenene lå i, er kørt retur og lagt op mod ringstenene igen. Klager har i høringssvaret anført, at han selv har udbedret den skade, der er sket i skellet til fortidsmindet, idet han har reetableret jorden op mod fortidsmindet.

Det fremgår af påbuddet, at Slots- og Kulturstyrelsen har vurderet, at der er sket ændringer i fortidsmindets tilstand, idet der ved afgravning er fjernet en del af fortidsmindets østlige og sydlige side. Styrelsen har anført, at det fremgår af klagers høringssvar af 18. august 2020, at klager selv har foretaget de tidligere ændringer, der udløste varslingen om påbuddet, samt at klager har foretaget nye ændringer af fortidsmindet efter modtagelse af varslingen, uden forudgående tilladelse. Styrelsen har som dokumentation for, at der er sket ændringer i fortidsmindets tilstand, henvist til en række billeder taget af gravhøjen i forbindelse med besigtigelserne af højen.

Det fremgår af afgørelsen, at Slots- og Kulturstyrelsen finder, at klager ikke har godtgjort, at beskadigelserne på fortidsmindet ikke skyldes fejl og forsømmelse hos ejer, jf. museumslovens § 29 q, stk. 4. Endvidere har styrelsen anført, at det arbejde, der er foretaget på gravhøjen, ligger ud over almindelig vegetationspleje, idet der er tale om afgravning og ændring af fortidsmindet.

Desuden har Slots- og Kulturstyrelsen anført, at retableringen af gravhøjen kræver en arkæologisk, faglig registrering og beskrivelse af skadernes nøjagtige omfang, samt at skadernes omfang nødvendiggør at restaureringskyndige personer foretager udbedringsarbejdet. Styrelsen har på denne baggrund vurderet, at genopretningen af fortidsmindet ikke kan udføres forsvarligt af ejer, men i stedet skal udføres af rekvireret arbejdskraft. Styrelsen har anført, at arbejdet i forbindelse med retableringen vil ske for ejers regning, jf. museumslovens § 29 q, stk. 2, 1. pkt., og stk. 3.

Slots- og Kulturstyrelsen har vedlagt et overslag på de forventede udgifter til retableringsarbejdet på ca. 84.000 kr. ekskl. moms. Styrelsen har anført, at der ved dette overslag ikke er taget højde for de omkostninger, der vil

påløbe som følge af de yderligere ændringer, klager har foretaget efter fremsendelse af varslingsbrevet.

2.3 Slots- og Kulturstyrelsens bemærkninger til klagen

Slots- og Kulturstyrelsen har i bemærkninger af 2. oktober 2020 anført til klagen, at klager ikke har godtgjort, at skaderne på fortidsmindet ikke skyldes fejl eller forsømmelse fra klagers side.

For så vidt angår det af klager anførte om, at retableringen af fortidsmindet vil indebære et tab, har styrelsen bemærket, at det er klagers ansvar at sikre adgangsforholdene og at dække eventuelle omkostninger til kompensation til tredjemand. Styrelsen har anført, at styrelsen ikke betaler markskadeerstatning for eventuelle skader på afgrøder i forbindelse med retableringen, men at styrelsen for så vidt der er afgrøder på marken på tidspunktet for retablering forsøger at minimere kørslen på marken mest muligt.

3. Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger

Det følger af museumslovens § 29 e, stk. 1, 1. pkt., at der ikke må foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Dette gælder alle fysiske indgreb i selve fortidsmindet. Det vil sige, at ingen foranstaltninger, der indebærer en påvirkning af fortidsmindets indhold og overflade, er tilladt.

Hvis et fortidsminde beskadiges, ændres eller flyttes kan kulturministeren ved Slots- og Kulturstyrelsen, jf. § 29 q, stk. 2, påbyde ejeren og brugeren at genoprette den hidtidige tilstand samt at foretage foranstaltninger, der er nødvendige for at hindre nye beskadigelser. Finder styrelsen, at genopretningen ikke kan udføres forsvarligt af ejer eller bruger, kan styrelsen foretage genopretning for ejers eller brugers regning, jf. § 29 q, stk. 3. Reglerne i stk. 2 og 3, kan ikke anvendes, hvis ejer eller bruger godtgør, at beskadigelsen ikke skyldes fejl eller forsømmelser hos dem, jf. § 29 q, stk. 4.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet er efter det oplyste i besigtigelsesnotatet og den fremlagte fotodokumentation af gravhøjens tilstand enig med Slots- og Kulturstyrelsen i, at tilstanden af fortidsmindet er ændret, uden at der er meddelt dispensation hertil. Det forhold, at ringstenene fortsat ligger omkring gravhøjen kan ikke føre til et andet resultat, idet der i øvrigt er foretaget omfattende ændringer på fortidsmindet.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder ligeledes, at klager ikke har godtgjort, at beskadigelsen af fortidsmindet ikke skyldes klagers fejl eller forsømmelser. Nævnet har ved vurderingen særligt lagt vægt på, at der er sket afgravning af fortidsmindet i forbindelse med klagers arbejde med at fjerne sten og andet materiale omkring gravhøjen, hvorved der er sket omfattende skade på denne i strid med museumslovens bestemmelser om, at der ikke må ske ændringer i tilstanden af et beskyttet fortidsminde.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at styrelsens afgørelse om, at genopretningsarbejderne ikke kan udføres forsvarligt af ejer, men skal udføres for ejers regning af Slots- og Kulturstyrelsen, ikke kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, jf. museumslovens § 29 q, stk. 3 og § 29 t, stk. 2. Nævnet kan således ikke gå ind i spørgsmålet om selve prisen for genopretningsarbejdet. Nævnet finder herudover ikke, at udgifterne til genopretning står i misforhold til det meddelte påbud, eller at efterkommelse af påbuddet udgør et ekspropriativ indgreb i klagers ejendomsret.

3.2 Gebyr

Som følge af afgørelsen tilbagebetales det indbetalte klagegebyr ikke, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2.

3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse af 11. september 2020 om påbud om retablering af fortidsminde (fredningsnr. F2) på matr. nr. [REDACTED] i Syddjurs Kommune.

Slots- og Kulturstyrelsen fastsætter en ny frist for påbuddets efterkommelse.